

Ewa Obała

Kaliskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
Biblioteka Akademii Kaliskiej
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
e-mail: e.obala@akademia.kalisz.pl
 <https://orcid.org/0000-0003-0004-4567>

[**Ogólnopolska Konferencja Naukowa „50 lat Instytutu Studiów Informacyjnych UJ. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość” (Kraków, 13–14 czerwca 2024 r.)**

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.39.06>

W Krakowie w dniach 13–14 czerwca 2024 r. na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „50 lat Instytutu Studiów Informacyjnych UJ. Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość”. Organizatorem tego naukowego wydarzenia był Instytut obchodzący jubileusz, a tematem przewodnim konferencji były szeroko zakrojone zagadnienia z zakresu bibliologii, bibliotekoznawstwa, informatologii, a także medioznawstwa, komunikologii i pokrewnych pól badawczych, jak i rozwoju tych dyscyplin. W konferencji wzięło udział około 45 prelegentów oraz liczna rzesza gości i zainteresowanych słuchaczy. Interdyscyplinarność poruszanych na niej zagadnień pozwoliła zaprezentować osiągnięcia w zakresie informacji naukowej i bibliologii, wskazać możliwości ich rozwoju w obszarze instytucji akademickich, jak również pokazała dorobek, osiągnięcia, a także możliwości sięgające w przyszłość tych dyscyplin naukowych.

Ilustracja 1. Od lewej prof. Mariola Antczak, prof. Magdalena Wójcik



Fot.: Ewa Obala

Ilustracja 2. Uczestnicy konferencji



Fot.: Instytut Studiów Informacyjnych UJ

Otwarcia jubileuszowego spotkania naukowego dokonała dyrektor Instytutu Studiów Informacyjnych UJ **prof. Magdalena Wójcik**, na której ręce składane były gratulacje i kwiaty. Podczas uroczystego otwarcia spotkania głos

zabrała dziekan Wydziału Zarządzania i Komunikacji Społecznej UJ **prof. Ewa Bogacz-Wojtanowska**, ciesząc się z 50. rocznicy Instytutu, równocześnie zaznaczając, że w swojej działalności jest to najbardziej aktywna jednostka w tej uczelni. Następnie adres okolicznościowy przekazany został w imieniu dyrektora Instytutu Nauk o Kulturze Uniwersytetu Śląskiego **prof. Beaty Gontarz**. Kolejne życzenia i „Certyfikat jakości” przekazała **prof. Mariola Antczak**, kierownik Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego. Dalej gratulacje jubilatów złożone zostały od środowiska warszawskiego, czyli od władz i pracowników Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Grafikę z Ostrowem Tumskim przekazała także **prof. Firlej-Buzon** z Instytutu Nauk o Informacji i Mediach Uniwersytetu Wrocławskiego twierdząc, że za dwa lata będą oni obchodzić 70-lecie istnienia, ale zawsze krakowska uczelnia była pewnym wzorem i otwierała możliwość współpracy. List gratulacyjny skierowany do całej społeczności świętującego Instytutu w imieniu **prof. Iwony Hoffman** dyrektor Instytutu Nauk o Komunikacji Społecznej i Mediach UMCS, odczytała **prof. Anita Has-Tokarz** z lubelskiej Katedry Informatologii, Bibliologii i Edukacji Medialnej.

Po milej uroczystości otwarcia wykład inauguracyjny wygłosiła **prof. Jadwiga Woźniak-Kasperek** (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski) na temat *Bibliologia, bibliotekoznawstwo, nauka o informacji: konteksty, zawartość, dys-kontynuacja*. Prelegentka przedstawiła klasyfikację dziedzin naukowych i dyscyplin, rankingi odpowiedników dyscyplin składowych, statystyki kadr, zestawienia postępowań podejmowanych w poszczególnych dziedzinach i wykazy kierunków prowadzonych badań. Stwierdziła, że nauka nie rozwija się w próżni, tylko w pewnych kontekstach, a jej ciągłość (nie rozłamy) wzmacnia. Zaznaczyła też, że istotnym wyznacznikiem odrębności dyscypliny naukowej jest właściwy tylko dla niej aparat pojęciowy i język specjalistyczny. Podsumowując wymieniła warunki sukcesu odnoszące się do omawianej dyscypliny, a są to: motywacja, świadomość celów, wiedza i umiejętność rozwiązywania problemów oraz sprawczość będąca pochodną odpowiednich warunków instytucjonalnych, finansowych, społecznych itp.

Po tym wykładzie zaproszono uczestników konferencji na przerwę, podczas której można było obejrzeć wystawę książek przedstawiających dorobek tutejszych wykładowców oraz wystawę zdjęć pamiątkowych, albumów i wydawnictw związanych z Instytutem na przestrzeni 50 lat, które pochodziły ze zbiorów prywatnych prof. Anny Grucy.

Tuż po przerwie moderatorem sesji plenarnej była dyrektor **prof. Magdalena Wójcik** (Instytut Studiów Informacyjnych UJ), a rozpoczęła ją **prof. Anna Gruca** (ISI UJ) rozprawą poświęconą *Czcigodnym przewodnikom i nauczycielom moim...*. Pani profesor przedstawiła słuchaczom zbiór dedykacji znajdujących się w książkach ofiarowanych profesorom w dowód wdzięczności od autorów lub wychowanków – później sławnych osób. Wśród nich m.in.

wymienieni zostali: Jan Pirożyński, Marian Zwiercan, Jan Baumgart, Malgorzata Stolzman, Leszek Hajdukiewicz, Zbigniew Jabłoński, Jan Hulewicz, Halina Mrozowska, Józef Korpala, Krystyna Bednarska-Ruszejowa, Jacek Wojciechowski, Wanda Pindlowa, czy Krzysztof Migoń, Zbigniew Siatkowski, Jacek Kajtoch, Stanisław Stabryła, Maria Kocójowa, Wiesław Bieńkowski. Kolejna wystąpiła **dr Sabina Cisek** (Instytut Studiów Informacyjnych UJ), mówiąc o kierunkach badań w Instytucie Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego w latach 1974–2024. Prelegentka przedstawiła cele i metody działań Instytutu (m.in. interdyscyplinarność, szerokie spektrum badań, praca w zespołach, w tym z osobami z innych uczelni i środowisk zawodowych, prekursorstwo i wymiar międzynarodowy), ich dziedziny, dyscypliny i kierunki badań w porządku alfabetycznym. Dała przykłady książek mówiących o bibliografii, bibliologii, bibliometrii, informetrii, naukometrii, bibliotekoznawstwie. Przedstawiła refleksje nad prowadzonymi badaniami, dyscyplinami i ich metodologią, a także wyjaśniła jak wygląda zarządzanie danymi badawczymi. Po tych wystąpieniach podjęta została dyskusja i ogłoszona kolejna przerwa.

Po przerwie były prowadzone równolegle dwie sesje zatytułowane „Zarządzanie informacją” i „Bibliologia”. Pierwszą poprowadziła **prof. Diana Pietruch-Reizes** (UJ, ISI UJ), a zainaugurowała ją **prof. Katarzyna Materska** (Uniwersytet Śląski w Katowicach) tematem *W kierunku ekosystemu otwartej nauki w Polsce*. W referacie wymienione i omówione zostały ekosystemy w nauce, takie jak: wiedza i ekosystem naukowy, ekosystem komunikacji naukowej, ekosystem publikacji naukowych, ekosystem badawczy, ekosystem uniwersytecki i akademicki, ekosystem otwartej nauki, ekosystem otwartego dostępu, ekosystem otwartych danych, ekosystem otwartej komunikacji naukowej, ekosystem FAIR, ekosystem EOSC oraz ekosystem nauki obywatelskiej. Referentka na koniec stwierdziła, że ekosystem otwartej nauki musi działać przez lata, aby sprostać wyzwaniom przyszłości, wymaga stałej uwagi podmiotów odpowiedzialnych za jego powstanie i rozwój oraz konieczna jest dla niego nowa krajowa polityka dotycząca otwartej nauki. Następny głos zabrał **prof. Zbigniew Osiński** (UMCS w Lublinie), mówiąc o *Dark Web nowym obszarem badań informatologicznych i kulturoznawczych*, czyli o dostępie do najlepszych stron w Dark Web, celowo ukrytych przed wyszukiwarkami, a których treści można przeglądać jedynie przy użyciu specjalnego oprogramowania składającego się wielu rozproszonych, anonimowych węzłów, np. dzięki przeglądarce Tor. Kolejny wypowiedział się **prof. Adam Pawłowski** (Uniwersytet Wrocławski), przedstawiając zastosowanie wielkich bibliografii w informatologii, językoznawstwie i kulturoznawstwie, jak również odniósł się do jakich dyscyplin należy badanie wielkich bibliografii w epoce cyfrowej, czym są wielkie bibliografie i do czego służą, a także jakie mają zastosowanie. Dodał jeszcze, że w naszej perspektywie

kody pojęć uniwersalnych, niezależnych od języka czy kultury, są używane od-
wiecznie UDC – uniwersalne katalogowanie dziesiętne i DDC – kategorie dzie-
siętne Deweya.

Ilustracja 3. Prof. Anna Gruca



Fot.: Ewa Obala

Ilustracja 4. Prof. Bożena Koredczuk



Fot.: Ewa Obala

W drugiej równoległej sesji moderatorem była **prof. Anna Gruca** (ISI UJ), a rozpoczął ją **prof. Jacek Puchalski** (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski), skupiając się nad projektem „*Wirtualna encyklopedia kultury druku przedwojennej Warszawy*” w świetle wykorzystania metody topograficznej w studiach nad dziejami książki w ujęciu prof. Marii Kocójowej. Projekt mieści się w nurcie badań prowadzonych w aspekcie patriotycznym, posiada około 3000 haseł, dzięki którym można zgłębić historię przedwojennej Warszawy i odkrywać miasto za pomocą Interaktywnego fotoplanu. Wirtualna strona prowadzona jest w ujęciu metody zawartej w publikacjach krakowianki, prof. Marii Kocójowej. Dalej wystąpienie przedstawiła **mgr Katarzyna Jarzyńska** (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski), mówiąc o *Badaniach współczesnych księgozbiorów prywatnych na przykładzie analizy księgozbioru Janusza Krajewskiego (1908–2000)*. Prelegentka skupiła się na księgozbiornie J. Krajewskiego, powstańca warszawskiego, pełniącego przez długi czas funkcję dyrektora Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego, który pozostawił bibliotece około 2 800 egz. książek własnych. Zbiór ten ma charakter bibliofilski, dużą część stanowią powieści i encyklopedie, a wiele z nich to darowizny, które otrzymał od swoich pracowników, przełożonych i użytkowników biblioteki, gdyż posiadają dedykacje świadczące o licznych przyjaźniach i dowodach wdzięczności. Przed przerwą głos zabrała jeszcze **mgr Renata Rokicka** (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski), która zajęła się *Badaniem księgozbiorów prywatnych na przykładzie księgozbioru prof. Barbary Skargi (1919–2009)*. Właścicielka omawianego księgozbioru była filozofem, profesorem nauk humanistycznych, wykładowcą w Instytucie Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk, członkinią Polskiej Akademii Umiejętności i Towarzystwa Naukowego Warszawskiego, a w czasie okupacji łączniczką AK. Zbiór ten liczy około 940 egz. i są w nim m.in. encyklopedie, słowniki, książki filozoficzne oraz publikacje autorskie, wiele z nich posiada proveniencje w postaci dedykacji i wpisów autorskich.

Po przerwie nadal prowadzone były równoległe sesje. Panel poświęcony zarządzaniu informacją rozpoczął się pod pieczę **prof. Wiesława Babika** (ISI UJ), a zaczęła go **prof. Bożena Koredczuk** (Instytut Nauk o Informacji i Mediach, Uniwersytet Wrocławski) wykładem zatytułowanym *Problematyka naukoznawcza w programach kształcenia na studiach wyższych pracowników książki, bibliotek i informacji w Polsce w XXI wieku – stan i perspektywy*. Referentka wskazała, że kształcenie pracowników na omawianych profilach powinno obejmować problematykę naukoznawczą na poziomie przedmiotów obowiązkowych, a nie głównie opcyjnych. Marginalizowanie tych zagadnień w obecnych programach studiów nie sprzyja wykształceniu fachowego

pracownika. Dlatego zadaniem uczelni badawczych w Polsce powinno być zwiększenie zainteresowania problematyką naukoznawczą na wszystkich kierunkach studiów. Kolejna **prof. Agata Walczak-Niewiadomska** (Katedra Informatologii i Bibliologii, Wydział Filologiczny, Uniwersytet Łódzki) zainteresowała słuchaczy referatem *Informatologia i bibliologia w badaniach polskich studentów na przykładzie prac dyplomowych*. Pani profesor przedstawiła wyniki analizy prowadzonej nad bibliologią i informatologią dostarczając danych na temat poszczególnych osób, ich afiliacji, metod wykorzystywanych w obu dyscyplinach, a także konkretnych kierunków badawczych, jakie w literaturze są odzwierciedlane. Badania objęły zawartość rekordów bibliologicznych, rekordów prac licencjackich i magisterskich, tytułów, słów kluczowych itp. Przeglądane były m.in. Archiwa Prac Dyplomowych Uniwersytetów: Wrocławskiego, Łódzkiego, Warszawskiego, Poznańskiego, Toruńskiego, Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, jak również UKEN w Krakowie i Uniwersytetu Jagiellońskiego. Następny prelegent, **dr Marcin Roszkowski** (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski), omówił temat *Władza, konsensus czy bezbołowie? Organizacja wiedzy w systemach opartych na współpracy*, zajmując się stroną Wikidata.org, czyli projektem internetowym mającym na celu stworzenie wolnej, otwartej, wielojęzycznej bazy danych, opartych na koncepcji grafów wiedzy. Baza ma charakter uniwersalny, rozwijana jest przez społeczność i ma już ponad 25 tysięcy zarejestrowanych użytkowników oraz ponad 100 milionów obiektów. Dalej głos zabrał **dr Paweł Kłos** (Uniwersytet Marii Curie Skłodowskiej), skupiając się na temacie *Spółczesność informacyjna – wybrane spostrzeżenia*. Referent przygotował zestawienie pod względem prawnym, zwracając uwagę na zagadnienie przepływu informacji, nieograniczonych możliwości ich przetwarzania i pojawiającego się pytania, kto będzie kontrolował ten system. **Prof. Diana Pietruch-Reizes** (Instytut Studiów Informacyjnych, Uniwersytet Jagielloński) przygotowała wystąpienie pt. *Zarządzanie danymi badawczymi – wymiar instytucjonalny i prawny*. Rozpoczęła od spojrzenia w przeszłość, pokazując historyczne uwarunkowania rozwoju systemu informacji naukowej, przechodząc przez postęp naukowy, gwałtowny wzrost liczby naukowców realizujących różnorodne badania, rozwój dyscyplin naukowych i technologii związanych z komputerami oraz oprogramowaniem, po gwałtowny wzrost ilości danych, którymi trzeba zarządzać. Ciekawe wystąpienie miała kustosz, **mgr Iwona Wiśniewska** (Uniwersytet Warszawski, Biblioteka Uniwersytecka. Centrum NUKAT), mówiąc o różnych bazach, różnych informacjach, ale jednym (różnym) użytkowniku. Promując przy tym wirtualny centralny katalog zbiorów polskich bibliotek naukowych i akademickich NUKAT, gdzie znajdują się opisy różnego typu publikacji: książek, czasopism, nagrań

dźwiękowych, druków muzycznych, filmów, dokumentów kartograficznych, ikonograficznych, czy dokumentów życia społecznego, obejmujące zbiory ponad 200 bibliotek. Ostatnia w tym panelu na mównicę wyszła **dr Natalia Pamuła** (Katedra Badań Przestrzeni Informacyjnej, Instytut Badań Informacji i Komunikacji UMK) z referatem pt. *Wieczysta archiwizacja w polskich czasopismach otwartego dostępu w świetle danych z the Directory of Open Access Journals*. Pani doktor m.in. przybliżyła projekt JASPER, czyli inicjatywę mającą na celu ochronę czasopism w otwartym dostępie, który uruchomiony został z okazji Światowego Dnia Ochrony Cyfrowej w 2020 r. Zajął się także archiwizacją polskich czasopism OA i jej metodologią, która za pomocą filtrów dostępnych w bazie DOAJ może wyselekcjonować czasopisma polskie i poszczególne lata ich indeksacji.

Ilustracja 5. Prof. Agata Walczak-Niewiadomska



Fot. Ewa Obala

Ilustracja 6. Prof. Ewa Andrysiak



Fot. Ewa Obala

Panel „Bibliologia” poprowadził **prof. Zdzisław Pietrzyk** (ISI UJ), a rozpoczęła go **prof. Ewa Andrysiak** (Instytut Interdyscyplinarnych Badań Historycznych, Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego), mówiąc o *Kaliskich jednodniówkach harcerskich okresu międzywojennego jako formie dokumentowania wydarzeń z życia organizacji*. Jak stwierdziła prelegentka, ten typ dokumentu życia społecznego o charakterze okolicznościowym był publikowany przez zespół osób dla upamiętnienia jakiegoś wydarzenia (np. trwania zjazdu), przeznaczony dla wąskiego, na ogół wyraźnie określonego kręgu odbiorców. Omawiane w referacie zostały jednodniówki: „Zorza”, „Straż nad Prosną”, „Zew Harcerza” i „Z okazji 10-lecia istnienia Z.H.P. Prezydentowi Rzeczypospolitej i Protektorowi P. Stanisławowi Wojciechowskiemu w hołdzie”. Kolejny wykład **dra Artura Czesaka** (Biblioteka Kraków) poświęcony był „*Encyklopedii Krakowa*” (2023) *wobec tradycji gatunku i współczesnej infosfery*. Omówił on drugie wydanie powstałej w 2023 r. nakładem Biblioteki Krakowskiej i Muzeum Krakowa, dwutomowej encyklopedii, która zawiera około 6000 haseł i 3000 ilustracji, 2500 biogramów, 171 map i planów, 66 tabel. W nowej encyklopedii hasła tworzyło 300 autorów i żeby sprostała współcześnie zachodzącym zmianom, trzeba upowszechnić jej dostęp w szybkim internecie i udostępniać ją online. Następna **prof. Jolanta Gwioździk** (Uniwersytet Śląski)

zaczekała referatem „*Zjedź tę książkę!*” – *artystyczne obiekty jako forma sztuki i promocji książki*. Pani profesor pokazała różne formy książki, poczynając od ładnie projektowanych, po artystyczne, unikatowe, mające formę książki i książki-obiekty, które nie wiadomo, czy można jeszcze nazwać książkami. Wspomniała również, że dwoje studentów zaprezentowało jej książki, które można zjeść.

Ilustracja 7. Dr Małgorzata Bańkowska



Fot. Ewa Obala

Ilustracja 8. Prof. Magdalena Przybysz-Stawska



Fot. Ewa Obala

Dalej zaproszona do wykładu została **dr Małgorzata Bańkowska** (Uniwersytet Kaliski im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego), która swój referat zatytułowała *Prasa społeczno-kulturalna pilsudczyków w Drugiej Rzeczypospolitej. Stan i perspektywy badań*. Pani doktor przedstawiła w nim periodyki redagowane i wydawane przez osoby ze ścisłego kręgu Józefa Piłsudskiego lub pozostające pod jego wpływem ideowym, powiązane związkami osobistymi, wojskowymi i politycznymi, rekrutujące się z grona byłych legionistów oraz zwolenników pozyskanych po przewrocie majowym. W pismach tych promowany był wódz naczelny i jego idee, a omawiane zostały tytuły takie jak: „Strzelec”, „Dziennik Urzędowy Komisarjatu Wojsk Polskich”, „Wiadomości Polskie”, „Legionista Polski”, „Rząd i Wojsko”, Biuletyn – „Komunikat Informacyjny” (wydawane w latach 1914–1918) oraz prasa codzienna z 1918 r., taka jak: „Gazeta Polska”, „Kurier Poranny”, „Kurier Wileński”. Wymienione były również pisma społeczno-kulturalne wydawane po 1918 r., takie jak: „Droga”, „Zrąb”, „Kultura”, „Kuźnia Młodych”, „Pion”, „Pilsudzczy”, „Zaczyn”, „Czarno na Białym” i „Orka na Ugorze”. Kolejna **prof. Magdalena Przybysz-Stawska** (Katedra Informatologii i Bibliologii, Uniwersytet Łódzki) zajęła się problematyką wojny na Ukrainie w świetle wybranych tygodników opiniotwórczych w Polsce (luty–kwiecień 2022). Analizowała częstotliwość ukazywania się informacji na temat wojny, dzieliła je na kategorie tematyczne, wszystko to na przykładzie wychodzących w tym czasie periodyków, takich jak: „Polityka”, „Najwyższy czas”, „Newsweek Polska”, „Sieci” i „Do Rzeczy”. Na koniec **dr Sabina Kwiecień** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) zaprezentowała lwowski dziennik katolicki „Przedświt” (1900–1994), skupiając się na jego szacie zewnętrznej i układzie wewnętrznym. Można było też usłyszeć o genezie prasy katolickiej, nazywanej też prasą wyznaniową, religijną, czy kościelną oraz o wydawanych periodykach, takich jak: „Przyjaciel Chrześcijańskiej Prawdy”, „Ruch Katolicki”.

Po wygłoszonych w tym dniu referatach i dyskusjach na ich temat, przyszedł czas na uroczystą kolację, która miała miejsce w restauracji Galicyjskiej przy ul. Pijarskiej w centrum miasta. Oprócz wykwintnych potraw i miłej atmosfery, jaka panowała w pięknych wnętrzach restauracji, podano jubileuszowy tort z napisem 50-lecia Instytutu Studiów Informacyjnych Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

Kolejnego dnia konferencji moderatorem sesji plenarnej był **prof. Rafał Maciąg** (UJ, ISI UJ), a pierwszy wystąpił **prof. Remigiusz Sapa** (Instytut Studiów Informacyjnych, Uniwersytet Jagielloński) z tematem *W służbie algorytmów: biblioteka akademicka w świecie danych*. Dyrektor Biblioteki Jagiellońskiej mówił o nowym modelu zarządzania zasobami informacyjnymi bibliotek akademickich, o zautomatyzowaniu systemu bibliotecznego, podejmowaniu

kluczowych decyzji umożliwiających wykorzystania gromadzonych danych (kolekcji rekordów bibliograficznych i egzemplarzy zasobów, danych inwentarzy, spisów, wykazów, abstraktów, pełnych tekstów dokumentów, nagrań, obrazów, danych badawczych itp.), o algorytmach sortowania przez wstawianie, o danetyzacji, o informacji i wiedzy jako efekcie orkiestracji danych, a także o sztucznej inteligencji; zaś **prof. Piotr Bołtuć** (University of Illinois, Springfield, Katedra Teorii Zarządzania, Kolegium Zarządzania i Finansów, Szkoła Główna Handlowa – SGH) zainteresował słuchaczy, omawiając *Dwa paradoksy Transformacji Cyfrowej*. Pan profesor dawał przykłady nielogiczności przekazywania informacji w infosferze, jak również przedstawił przykłady wolności wyboru, np. niepobierania aplikacji, które powodują nadmierne zasycenie, robienie bałaganu, a zyskują na tym korporacje, natomiast koszty spadają na klienta. Po tych wystąpieniach, tuż przed przerwą rozgorzała ciekawa dyskusja.

Ilustracja 9. Prof. Remigiusz Sapa



Fot. Ewa Obala

Ilustracja 10. Prof. Aneta Firlej-Buzon



The slide, titled 'Ranking ELA' with the subtitle 'Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo', displays a table of academic rankings for the years 2017 to 2021. The table is organized into three columns: the year, the profile of the first-degree studies, and the graduate's ranking based on all sources in the first year after graduation. The University of Wrocław logo is visible in the top left corner of the slide.

Year	Studia I stopnia profil ogólnoakademicki	Wynagrodzenie absolwenta ze wszystkich źródeł w I roku po dyplomie
2021	UWr, UŚ,	2525,86 zł (UWr, WF) 2731,14 zł (UŚ)
2020	UW, UŚ + UWr,	2901,93 zł (UW, WDIIB) 992,67 zł (UŚ)
2019	UŚ, UWr, UW,	2619,51 zł (UŚ,WF) 2192,72 zł (UW)
2018	UKW, UŚ, UWr, UW, UP,	2263,09 zł (UKW w Bydgoszczy, WAINS) 992,57 zł (UP)
2017	UKW, UW, UWr, UŚ, UP,	2749,66 zł (UKW w Bydgoszczy, WAINS) 1059,64 zł (UP)

Fot. Ewa Obala

Następna sesja pod hasłem „Bibliotekoznawstwo” rozbita została na dwa równolegle trwające panele. W pierwszym moderatorem została **prof. Magdalena Wójcik** (UJ, ISI UJ), a rozpoczęła go **prof. Maja Wojciechowska** (Uniwersytet Gdański) ukazując *Trendy i koncepcje w organizacji bibliotek (Information Commons, Staffless Libraries, Little Free Libraries, Mobile libraries, Community libraries)*. Prelegentka zaznaczyła, że zasadniczym celem bibliotek jest zapewnienie dostępu do darmowej i powszechnej informacji oraz literatury, a kluczowe modele powinny być w pełni samoobsługowe lub hybrydowe. Dalej **prof. Renata Frączek** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) zajęła się *Bibliotekami uczelni technicznych utworzonych w 1945 roku – organizacja i kształtowanie księgozbiorów*. W referacie wróciła pamięcią do okresu powojennego w Polsce, kiedy to w trudnej sytuacji gospodarczej zaistniała konieczność utworzenia szkolnictwa wyższego na ziemiach odzyskanych. Trwało poszukiwanie kadry naukowej inżynierijno-technicznej, tworzone były nowe uczelnie wyższe, organizowane biblioteki, dostosowywane budynki, gromadzone księgozbiory. Mimo trudności ruszyła Politechnika Śląska w Gliwicach (siedziba w Krakowie), Politechnika Łódzka, Politechnika Wrocławska, Politechnika Gdańska oraz ich biblioteki z odpowiednim zapleczem naukowym. **Prof. Aneta Firlej-Buzon** (Instytut Nauk o Informacji i Mediach, Uniwersytet Wrocławski) w ciekawy sposób przedstawiła *Jak wygląda bibliotekarka dwadzieścia lat później? Nowe wyzwania i doświadczenia bibliotekarzy w XXI wieku*. Pani profesor porównywała działalność bibliotek i statystyk

obejmujących lata 2017–2021 pod względem zasobów, liczby wypożyczeń i organizowanych imprez (z oczywistym spadkiem danych w czasie pandemii), a także przeprowadziła ranking wynagrodzeń absolwentów Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa w uczelniach wyższych. Następny głos zabrał **prof. Grzegorz Gmiterek** (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski), który zajął się przykładami *Bibliotek w środowisku internetu społecznościowego oraz mobilnych technologii w 2024 roku*. Jak stwierdził, na początku do działających systemów mobilnych wyszukiwania bibliotek służył Widget (dostępny 2016–2020), później informacje o bibliotekach dostępne były w sieci przez system MAK+, dalej dominowały Blogi (było ich 118, duża część już nie istnieje), a obecnie Facebook, Instagram, Twitter, YouTube itp. Zasygnalizował również, co dzieje się w sieci: na jakiej zasadzie działają, co pokazują, jakie mają najpopularniejsze posty. Dalej **dr inż. Mariusz Jarocki** (Instytut Badań Informacji i Komunikacji, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) zajął się *Obszarami zastosowań sztucznej inteligencji w bibliotekach*. Prelegent zwrócił uwagę na to, czym jest sztuczna inteligencja, czyli tzw. zdolność maszyn do wykazywania ludzkich umiejętności, takich jak rozumowanie, uczenie się, planowanie i kreatywność. Jej geneza sięga lat 50–60 XX wieku, w latach 70–80 powstawały pierwsze systemy ekspertowe, a w 1997 komputer IBM Deep Blue (system komputerowy grający w szachy) pokonuje Garri Kasparowa. W latach 2000–2019 nastąpił rozwój myśli technicznych, powstały inteligentne agenty i boty internetowe. Obecnie Internet to codzienność, gdzie następuje rozwój generowanych modeli pozwalających tworzyć obrazy na podstawie opisów tekstowych itp. Warto wspomnieć, że prelegent objął badaniem trzy bazy: Web of Science, Scopus i Library, Information Science & Technology Abstracts (LISTA). Tuż przed przerwą na mównicę wszedł **prof. Arkadiusz Pulikowski** (Uniwersytet Śląski), omawiając temat *Zastosowanie modelu językowego ChatGPT do automatycznego tworzenia ustrukturyzowanych abstraktów*. Zainspirowany systemem ChatGPT, a dokładniej – modelem językowym w zakresie streszczenia tekstów, w tym publikacji naukowych, które objął badaniami, zauważył wiele korzyści, ale też zagrożeń. Dla przykładu, referent wygenerował abstrakty, aby sprawdzić przydatność tego modelu w automatycznym tworzeniu ustrukturyzowanych streszczeń.

W drugiej sali przewodniczącym panelu był **prof. Remigiusz Sapa** (UJ, ISI UJ), zapraszając do wygłoszenia referatu **prof. Małgorzatę Fedorowicz-Kruszewską** (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), która zajęła się tematem *Teoria i praktyka bibliotekarstwa wobec kryzysu klimatycznego*. Pani profesor postawiła na działalność edukacji środowiskowej i edukacji klimatycznej, jak również wskazała przykłady pracy biblioteki ekologicznej, której celem jest zrównoważenie środowiskowe i pracę biblioteki zrównoważonej, realizującej

różne formy rozwoju we wszystkich aspektach: środowiskowym, ekonomicznym i społecznym. **Dr Przemysław Krysiński** (Instytut Badań Informacji i Komunikacji, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu) zajął się *Kolekcjami LGBTQ+ w zbiorach bibliotek i archiwów amerykańskich*. Przedstawił on pierwszą aktywistkę z omawianego środowiska Barbarę Gittings (założycielkę filii organizacji lesbijskiej, redaktorkę miesięcznika i promotorkę literatury o tych tematach) oraz zajął się historią LGBTQ+ i pojawiającą się literaturą, tworzącą po latach cenne kolekcje w bibliotekach i archiwach Stanów Zjednoczonych. Przykłady wycinków prasowych, czasopism LGBTQ+, ulotek, plakatów, dokumentów i zdjęć można również znaleźć w Polsce. Następna **dr Agnieszka Łakomy-Chłosta** (Instytut Nauk o Kulturze, Uniwersytet Śląski) podjęła temat *Publikacje bardziej dostępne – wybrane przykłady inicjatyw publikacyjnych dla osób ze specjalnymi potrzebami*, w którym przedstawiła projekt książek bez granic, poleciła przewodnik *Książki projektowane uniwersalnie...*, a także zachęcała do korzystania ze zbiorów Cyfrowej Biblioteki Uniwersytetu Medycznego w Lublinie; mówiła też o dostępności polskich czasopism naukowych zajmujących się zagadnieniami niepełnosprawności. Dalej wystąpiła **starszy kustosz naukowy mgr Iwona Kasiura** (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II), omawiając *Projekty zrealizowane w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL – zagadnienia konserwatorskie*. W referacie tym wymienione zostały podjęte i sfinalizowane plany w formie digitalizacji i udostępnienia dyplomów oraz projekcie „Społeczna odpowiedzialność nauki – wsparcie dla bibliotek naukowych 2021–2023”. Kolejny przedstawił swój referat **prof. Ryszard Nowicki** (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), prezentując *Księgę inwentarzową księgozbioru lubostrońskiego jako źródło do badań bibliologicznych*, czyli księgozbioru hrabiego Leona Skórzewskiego (1845–1903), właściciela dóbr lubostrońskich oraz opiekującego się książkami ks. Ignacego Polkowskiego (1833–1888) – historyka, archiwisty, bibliografa, badacza życia i dorobku Kopernika, członka Akademii Umiejętności w Krakowie, którego pamiątkowy kamień z jego nazwiskiem umieszczony jest przy dworze. Przed przerwą wystąpiła jeszcze **dr Joanna Nastalska-Wiśnicka** (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II, Biblioteka Uniwersytecka), prezentując *Inwentarz biblioteczny z lat 1918–1949 jako źródło do dziejów księgozbioru Biblioteki Uniwersyteckiej KUL – możliwości badawcze*. Referentka rozpoczęła od genezy powstania Biblioteki KUL oraz scharakteryzowała najstarsze inwentarze tej książnicy z lat 1918–1949. A zachowało się ich 11, nazwane „katalogami inwentarzowymi”, które najpierw funkcjonowały jako luźne kartki i zgrupowane w zeszytach, a po wojnie zostały one uporządkowane i oprawione.

Po tym maratonie wygłoszonych referatów przyszedł czas na dyskusję i przerwę na kawę, po której rozpoczęły się równoległe dwie sesje – jedna

zatytułowana „Kompetencje i zachowania informacyjne”, a druga „Bibliotekoznawstwo, bibliologia”.

W pierwszej moderatorem została **prof. Monika Krakowska** (ISI UJ) i zaczęła ją referatem **prof. Małgorzata Kisilowska-Szurmińska** (Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski), przedstawiając *Dobrostan informacyjny: propozycja konceptualizacji pojęcia*, czyli koncepcją związaną ze stanem pożądanym, idealnym, docenianym, pojęciem dobrostanu cyfrowego, jak również dobrostanem związanym z jakością i dostępem do informacji. Dalej wystąpiła **prof. Anna Mierzecka** (Uniwersytet Warszawski), podejmując temat *Sztuczna inteligencja a rozwój (żanik?) kompetencji informacyjnych uczniów – perspektywa Polaków*, który w edukacji zyskuje coraz większą popularność, ukazując duży potencjał, ale także niosący ze sobą zagrożenia. Następna **prof. Renata Frączek** (Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie) przedstawiła pozabiblioteczną działalność bibliotek wyższych uczelni technicznych, pokazując ją na wybranych przykładach. Kolejna **dr Katarzyna Liber-Kwiecińska** (Katedra Przekładoznawstwa, Uniwersytet Jagielloński) przekazała swoje spostrzeżenia na temat *Przetwarzanie informacji podczas rozprawy zdalnej*, będącym procesem, w którym uczestnicy spotykają się online, zamiast fizycznie w jednym miejscu. Jako ostatni w tej sesji referat przedstawili **dr Aneta Januszko-Szakiel**, **dr Paloma Korycińska** (Instytut Studiów Informacyjnych UJ), **dr Leszek Szafrński** (Cyfrowa Biblioteka Jagiellońska, UJ) zatytułowany *Awidność informacyjna bibliotekarzy akademickich*.

Ilustracja 11. Prof. Mariola Antczak i dr Zbigniew Gruszką



Fot. Ewa Obala

Ilustracja 12. Uczestnicy konferencji



Fot. Ewa Obala

Drugiej, ostatniej sesji przewodniczył **prof. Marek Nahotko** (UJ, ISI UJ), a zapoczątkowali ją **prof. Mariola Antczak** i **dr Zbigniew Gruszka** (Katedra Informatologii i Bibliologii, Uniwersytet Łódzki) referatem pt. *Impact Factor czasopism a badania dotyczące bibliotek akademickich*. Wykładowcy ze środowiska łódzkiego analizowali współczynnik cytowań czasopisma naukowego, który odzwierciedla średnią liczbę cytowań opublikowanych artykułów w ciągu określonego czasu. Jak stwierdzili temat ten jest rzadko poruszany, brakuje badań o dłuższym zasięgu chronologicznym, ale poszukując dane w bazach można m.in. stwierdzić, że w latach 2000–2019 liczba artykułów i czasopism z IF wzrosła, w czasopismach opublikowano więcej tekstów na temat bibliotek akademickich, a czasopisma z IF cieszą się umiarkowaną, ale stabilną popularnością. Kolejny zaprezentował się **prof. Zdzisław Gębołyś** (Wydział Filozofii, Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy), mówiąc o *Drodze Paula Landewiga do zawodu bibliotekarza*. Referent przedstawił postać wybitnego niemieckiego bibliotekarza i archiwisty (1858–1940), którego działalność zawodowa była niezwykle zróżnicowana, a jego poglądy w dziedzinie bibliotekarstwa są do dziś godne uwagi. Pracując w Bibliotece Landesbibliothek Karlsruhe i posiadając praktyczne doświadczenie w tej dziedzinie wydał w 1914 r. *Katechizm bibliotekarza*, czyli syntetyczne dzieło stanowiące przewodnik po pracy i zawodzie bibliotekarza. Następna **dr Barbara Krawczyk** (Instytut Studiów Informacyjnych, Uniwersytet Jagielloński) przybliżyła *Historię pewnej biblioteki: zasoby, oferta i usługi informacyjne Biblioteki Katolickiego Uniwersytetu w Leuven*, znajdującej się w imponującym budynku w Belgii. Powstała ona w 1920 r. jako prezent od Stanów Zjednoczonych po I wojnie światowej, zaczęła działać

dzięki funduszom amerykańskich darczyńców, a odbudowany po wojnie budynek zwraca uwagę turystów. Biblioteka zawiera w swoich zbiorach około trzech milionów woluminów i jest ważnym centrum naukowym i kulturalnym w tym kraju, przyciągając zarówno studentów, jak i badaczy. Swoje badania przedstawiła także **dr Izabela Swoboda** (Instytut Nauk o Kulturze, Wydział Humanistyczny, Uniwersytet Śląski w Katowicach), wskazując *Konferencje z zakresu informatyzacji procesów bibliotecznych jako źródło danych do badań nad historią i kulturą techniczną w polskich bibliotekach naukowych końca XX wieku*. Ostatnia, zamykając konferencję, miała wykład **prof. Anna Gruca** (Instytut Studiów Informacyjnych, Uniwersytet Jagielloński), zaciekawiając uczestników tematem *Bibliografia historii polskiej w nowej odsłonie*, w którym zasygnalizowała nową, uzupełnioną wersję elektronicznego portalu Bibliografia Historii Polskiej, będącego pod dotychczasowym adresem, zawierającego te same dane, co kolejne roczniki wydawane w formie książkowej przez Instytut Historii PAN, ale uzupełnione o kolejne roczniki z lat 2012–2015. Bibliografia będzie sukcesywnie aktualizowana dzięki współpracy pomiędzy IH PAN a IPN.

Podsumowując tę dwudniową konferencję, należy podkreślić, że organizatorzy w profesjonalny sposób spełnili swoje zadanie, zapraszając do udziału elitę przedstawicieli ośrodków badawczo-dydaktycznych związanych z obszarem nauk o komunikacji społecznej i mediach, bibliologów, informatologów, bibliotekoznawców i fachowców od informacji naukowej z całej Polski. Dzięki ciekawemu programowi i przedstawionym referatom można było zapoznać się z najnowszymi badaniami z tych dziedzin oraz wzbogacić wiedzę na wiele pokrewnych tematów. Cenne było dla uczestników tego spotkania naukowego to, że można było nawiązać kontakty i porozmawiać z wieloma osobami mającymi podobne zainteresowania. Warto też wspomnieć, że Instytut Studiów Informacyjnych UJ przypomniał w tych dniach swoją obecność i stał się jednym z najważniejszych ośrodków badań bibliotekoznawczych, bibliologicznych i informatologicznych.